

Geen arbobeleid, toch beheersmaatregelen getroffen

Hoe zit dat, en wat kunnen we ermee? Gewasbeschermingsmiddelen als case

Ir. J. (Jeroen) Terwoert, onderzoeker Veilig & Gezond Ondernemen, TNO, Polarisavenue 151, 2132 JJ Hoofddorp, tel. 088 8662608, gsm 06-14203441, e-mail: jeroen.terwoert@tno.nl

Inleiding

In de Nederlandse land- en tuinbouw worden nog regelmatig gewasbeschermingsmiddelen ingezet. Hoewel het gebruik in sommige sectoren al sterk is teruggedrongen, geldt dit niet overal. Zowel de 'sputers' zelf als degenen die werkzaamheden in behandelde gewassen uitvoeren kunnen worden blootgesteld.

In 2004 stelde de overheid zich in de Nota Duurzame Gewasbescherming 2010 een aantal verbeteringen ten doel in de milieubelasting, voedselveiligheid en 'arbeidsveiligheid' rond het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Voor 'arbo' werd de RIE een centrale rol toebedeeld. In 2011 is het effect van de beleidsinspanningen geëvalueerd, waarbij TNO het deelonderzoek Arbeid voor zijn rekening nam. De centrale vraagstelling hierbij luidde: 'In hoeverre heeft de beleidsinzet voor Arbeidsveiligheid bijgedragen aan verbetering van het arbobeleid in de bedrijven, en de bescherming van werknemers?'

Methoden

Door documentonderzoek, interviews met stakeholders, diepte-interviews met 9 koploper-bedrijven, en een telefonische enquête onder ruim 600 bedrijven is een beeld verkregen van de stand van zaken ten aanzien van het arbobeleid rond gewasbeschermingsmiddelen in land- en tuinbouwbedrijven, en in de 'drivers en barriers' die hierbij een rol spelen. Het onderzoek is uitgevoerd in de glastuinbouw (groenten, sierbloemen, potplanten), akkerbouw en de fruit-, champignon- en boomteelt.

Resultaten

Telers blijken vele redenen te hebben om te werken aan een zorgvuldige omgang met gewasbeschermingsmiddelen. Echter, 'arbo' hoort daar slechts zelden bij. Dat wil zeggen, zeker niet als eerste prioriteit. De RIE wordt gezien als een 'verplicht nummer', en wordt veelal uitgevoerd door de arbodienst, zonder veel betrokkenheid van de werkgever en werknemers. De RIE wordt zelden gebruikt als middel om een arbobeleid op te baseren.

'Drivers' die wel veelvuldig werden genoemd, waren:

- eisen rond voedselveiligheid (residuen; o.m. vanuit de grote supermarkten)
- milieubeleid, en controles door o.m. de AID
- innovaties bij de toeleveranciers (b.v. granulaten, en gesloten cabines op tractoren)
- de persoon van sommige telers, die zelf op een verantwoorde wijze met (vooral) de omgeving willen omgaan (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen).

Het arbo-aspect blijkt lastig tussen de oren te krijgen, onder meer omdat de gezondheidseffecten moeilijk hard te maken zijn, (daardoor) kosten en baten van beheersmaatregelen niet duidelijk zijn, de risicobeoordeling van de middelen tijdens de toelating al voldoende wordt geacht en de sputers een opleiding ontvangen in het kader van de verplichte spuitlicentie. Knelpunten zijn er echter nog steeds, b.v. in het gebruik van meerdere middelen naast elkaar en in (dermale) blootstelling tijdens gewaswerk, met name bij jongeren.

Conclusie/discussie

Er is zeker het een en ander verbeterd in de omgang met gewasbeschermingsmiddelen, maar het arbobeleid blijkt maar een beperkte invloed te hebben gehad. De vraag is, in hoeverre dit ook voor andere sectoren opgaat. Biedt dit geen mogelijkheden voor arbeidshygiënist, ook in andere sectoren? De 'business case' voor beheersmaatregelen kan wellicht sterker gemaakt worden door meerdere aspecten te betrekken.